

Evacués uit Swalmen en omgeving in Boijl in de 2e Wereldoorlog. (3) “De poppen van Limboarch.”

In delen 1 en 2 vertelde ik u over de komst van evacués uit het Limburgse Swalmen bij Roermond naar Boijl in februari 1945 en hun terugkeer in mei 1945 naar hun grotendeels door bombardementen verwoeste dorpen en steden. Naar aanleiding van beide artikelen kreeg ik nog enige aanvullende informatie die ik u niet wilde onthouden.

Zo las ik dat er per gemeente “Evacuatiendiensten” waren ingesteld en dat de opvang verplicht was. Alleen de burgemeester kon ontheffing verlenen.

De vergoeding per evacué bedroeg twee gulden/week. De distributiebonnen werden door de evacués zelf meegebracht. Familieleden werden zoveel mogelijk op één adres ondergebracht, maar door de omvang van de gezinnen was dat niet altijd mogelijk.

Onder de evacués uiteraard ook baby's en kinderen. Vaak in meer of mindere mate ondervoed, zwak of ziek. In het ziekenhuis in Heerenveen overleden 13 en in de directe omgeving 5 baby's in de leeftijd van vier weken tot drie jaar oud. De behandelend kinderarts, Bonne Dijkstra, regelde dat de kindjes, aanvankelijk anoniem, werden begraven op de R.K.-begraafplaats aan de Rottumerweg in Heerenveen.

In maart 2011 werd tijdens de donateursbijeenkomst van de Roermondse stichting voor cultuurhistorie Rura het boek “30.000 evacués, Limburg en Friesland verbonden door de oorlog” gepresenteerd. Het boek werd opgedragen aan de 18 Limburgse kindjes die anoniem waren begraven in Heerenveen. In het laatste hoofdstuk van het boek beschrijft kinderarts Bonne Dijkstra het verhaal over deze kinderen: “In het voorjaar van 1945 zijn in het ziekenhuis van Heerenveen dertien Limburgse kindjes overleden. Verzwakt, ondervoed, velen met dysenterie en longontsteking. Ook is in de februarimaand van dat jaar in Ureterp (4) en Siegerswoude (1) een vijftal Limburgse kindjes overleden.”

Toen de oorlog voorbij was heeft de kinderarts een gedicht geschreven ter nagedachtenis aan deze hulpeloze slachtoffertjes. Het gedicht is in het Fries geschreven en de titel was “De poppen van Limboarch.”

Na het verschijnen van 't boek in maart 2011 nam de Roermondse stichting Rura het initiatief voor plaatsing van een gedenksteen. Dankzij een bijdrage van het Monuta Charity Fund kon deze worden gerealiseerd.

Op 3 mei 2012 werd de gedenksteen in het bijzijn van zo'n 60 nabestaanden onthuld. De destijds 90-jarige mevrouw Notté uit Roermond, de enige toen nog in leven zijnde moeder van een van de kindjes, mocht een bloemstuk leggen. Na 67 jaar was zij voor het eerst terug bij het graf van haar zoontje. “Ik ben geen kerkpilaar, maar ik bid wel elke avond voor al mijn kinderen en ook Henricus heb ik daarbij nog nooit overgeslagen.”

Een jaar later, op 3 mei 2013, werd er ook nog een informatiezuil onthuld. Op de liggende gedenksteen een toelichting en het laatste couplet van het gedicht (in het Fries) van kinderarts Bonne Dijkstra.

Op de staande steen het laatste couplet in de Nederlandse vertaling en de namen van de 18 overleden kinderen.

DE KINDJES VAN LIMBURG.

Vandaag heb ik op het stukje grond
Waar achttien kindjes liggen
Van wind en bloeiend gras verstaan
Wat kindergraven zeggen.
Het was een naargeestig, droef verhaal
Van lijden, kou en drek
En het oneindig duren van de dood
In achttien witte wiegen.

xxx

Waar op de oevers van de Maas
De ene waanzin de andere ontmoette
In het gruwelijke durend rendez-vous
Dat menig jonge man met het leven boette
Heeft bonkerig de moffenpolstok
Zolang door het leven geboomd
Tot op het einde, verdreven en verslagen
Het streekvolk stroom en vallei groette.

xxx

Zoals over schapen, in wintertijd
In noodweer, kleumend voor schuurdeuren
Zo zweepte in de duisternis
De kou en sneeuwjacht neer op hen.
Die in de eerste onheilsnacht
Bij bloedig, goddeloos potverteren
Voor Venlo in een schaapskooi
met man, vrouw en kinderen terecht kwamen.

xxx

Hoe vaak wel in die winternacht
Het vol gelovig hart door smart verscheurd
Heeft toen een moeder met moede hand
Haar dode kleintje opnieuw ingestopt.
Maria straalde mild en het was
Of hoorde zij de engel roepen
Toen van het verstilde moederoog
Een traan viel op de dode kleine.

xxx

De reis was lang, maar in een nacht
Toen wind en sneeuwvlokken met elkaar
vochten
Zijn Liemburgs ballingen vervoerd
Naar een strolager in een school.
Waar ik hen zag – onzalige wereld
Wat is een mens, furie, onnozele
Of speelgoed in Hogere Hand
Als een kaatsbal van God naar de duivel
gegooid.

xxx

Lamberke, Parren, kleine Hoex
Toen ik jullie doffe ogen zag
En in het twijfelend ouderoog
Steeds weer dezelfde vraag raadde.
Hebben jullie voor de laatste keer
Jullie koude winterweer vervolgd
En moest een zachte zusterhand
Voor jullie de wieg klaarzetten.

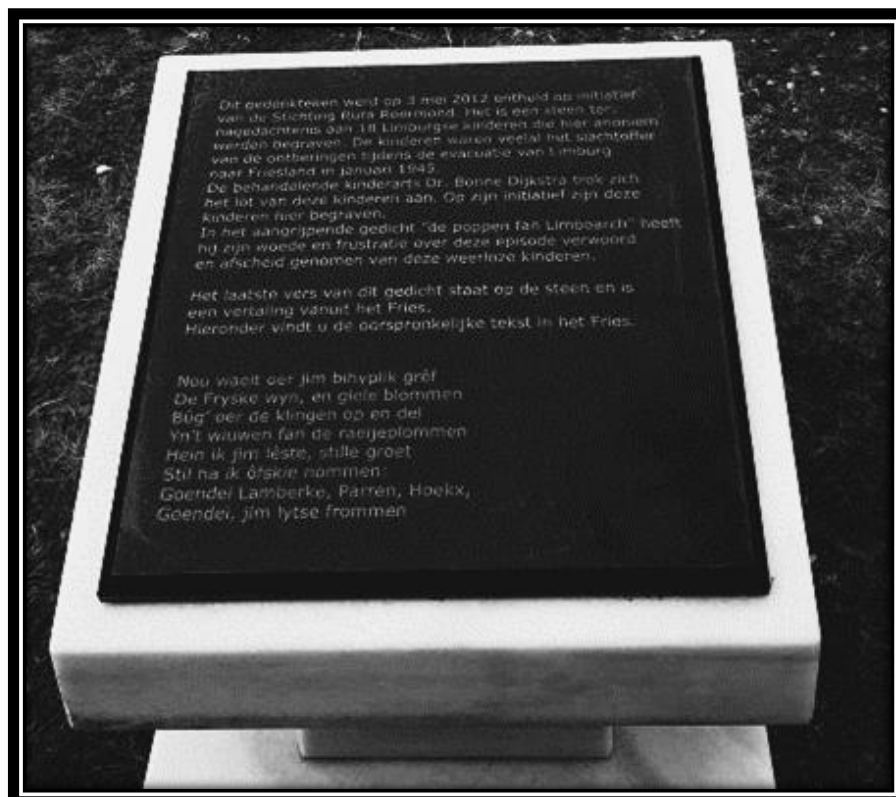
xxx

Hoe stil kan het op een babyzaal zijn
Hoe kon ik het zachte kreunen horen
En horen, hoe in witte kleertjes
De vermoeide zuigelinglijfjes stierven
En horen, hoe een harp ruist
In het lichtvisioen, dat onverklaarbaar
De beelden bevend optilt en neemt
Tot witte dodenwacht verzamelt.

Nu waait over jullie kleine graf
de Friese wind en gele bloemen
Buigen over de randen op en neer
in het wuiven van de bloemenstengels.
Vang ik jullie laatste stille groet
Stil heb ik afscheid genomen
Vaarwel Lamberke, Parren, Hoekx
Vaarwel jullie kleine vromen.

De namen van de kinderen en de leeftijd waarop zij overleden zijn:

- Lambertus Hubertus Katharina Wilhelmus Maria Allers, Roermond (6 weken oud)
- Johan Albert Marie Baan, Grathem (6 maanden oud)
- Anna Clara Cox, Roermond (4 maanden oud)
- Theodora Johanna Sophia de Groot, Venlo (4 maanden oud)
- Maria Jeanne Elisabeth Gerarda Hendrikx, Maasniel (3 maanden oud)
- Gerardus Peter Hoex, Echt (8 maanden oud)
- Johanna Gerarda Maria Hubertz, Swalmen (4 weken oud)
- Johannes Hermanus Janssen, Gennep (6 maanden oud)
- Maria Hubertina Janssen, Melick (3 maanden oud)
- Hendrikus Johannes Kessels, Swalmen (1 jaar oud)
- Jacoba Severina Hubertina Maria Langenhuijzen, Maasniel (7 maanden oud)
- Gerardus Hubertus Arnoldus van Loenen, Roermond (3 jaar oud)
- Gertruidis Maria Cornelia Nelissen, Roermond (4 maanden oud)
- Henricus Notté, Roermond (3 maanden oud)
- Allegonda Antoinetta Albertina Parren, Roosteren (2 maanden oud)
- Lambertus Leonardus Pijpers, Venlo (7 maanden oud)
- Johanna Maria Somers, Herten (2 maanden oud)
- Wilhelmina Allegonda Lambertina Tönnissen, Venlo (5 maanden oud)

Met dank aan:

- De heren Spiekhout en Koevoets, begraafplaatscommissie Parochie van de HH. Petrus en Paulus
- Gemeente Heerenveen.
- Voor geïnteresseerden: Boek "30.000 evacués. Limburg en Friesland verbonden door de oorlog", geschreven door Eddy van der Noord. Uitgeverij Louise. ISBN 978-90-816217-1-7. www.uitgeverijlouse.nl

Dorpsarchief Boijl,

Jan Veldhuizen, mei 2024. www.archiefgroepboijl.nl